

6. Держфінмоніторингом підготовано типологічне дослідження на тему: «Ризики та загрози легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму в умовах військової агресії Російської Федерації» / Державна служба фінансового моніторингу України. 2024. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/funkcional/news/derzhfinmonitoringom-pidgotovleno-tipologichne-doslidzhennya-na-temu-riziki-ta-zagrozi-legalizaciji-vidmivannya-doxodiv-oderzhanix-zlochinnim-shlyaxom-finansuvannya-terorizmu-v-umovax-vijskovoji-agresiji-rosijskoji-federaciji-2024.html> (дата звернення: 10.06.2026).

7. Meyer K. E., Fang T., Panibratov A. Y., Peng M. W., Gaur A. International business under sanctions. *Journal of World Business*. 2023. Vol. 58, Issue 2. URL: https://klausmeyer.co.uk/publications/2023_Meyer_et_al_sanctions_in_IB_2023.pdf (дата звернення: 10.06.2026).

8. Zhou J., Wang S., Duan H. The impact of trade sanctions on financial risk: Empirical evidence from global data. *Pacific-Basin Finance Journal*. 2025. Vol. 94. DOI: 10.1016/j.pacfin.2025.102945.

9. Ревак І. О., Підхомний О. М. Санкційний комплаєнс у системі управління безпекою логістичних підприємств: сучасні виклики та інноваційні можливості. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4 (55). С. 621–627. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-84>.

УДК 657

Позняковська Наталія Миколаївна,
докторантка кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ І МОНІТОРИНГ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Важливість і нагальність питань відновлення та модернізації України, а також значні обсяги міжнародної фінансової допомоги зумовлюють необхідність забезпечення належного моніторингу, контролю та підзвітності використання публічних коштів. За даними п'ятого спільного звіту про оцінку збитків і потреб відновлення України (RDNA5), підготовленого Урядом України, Світовим банком, Європейською Комісією та ООН, станом на 31 грудня 2025 року потреби у відновленні та реконструкції України оцінюються майже у 588 млрд дол. США протягом наступного десятиліття. При цьому прямі збитки від війни вже перевищили 195 млрд дол. США [1]. За оцінками Європейського Парламенту, сукупна підтримка України з боку країн ЄС та інституцій Європейського Союзу вже досягла близько 193 млрд євро, з яких 88,6 млрд євро становить фінансова допомога [2].

У таких умовах особливої актуальності набуває аудит використання міжнародної допомоги та коштів відновлення. Залучення донорських організацій, зокрема Проєкту USAID Engage, Посольства Швеції, Посольства Канади, Представництва Європейського Союзу в Україні, Міжнародного фонду

«Відродження» та інших міжнародних партнерів, посилює вимоги до прозорості, підзвітності та ефективності використання публічних ресурсів. Важливу роль у реалізації проєктів міжнародної технічної та фінансової допомоги відіграють інститути громадянського суспільства (ІГС), які виступають отримувачами грантів, виконавцями програм, партнерами органів державної влади та місцевого самоврядування у вирішенні суспільно значущих завдань. Саме через ІГС щороку проходять значні обсяги міжнародного фінансування, спрямованого на гуманітарні, соціальні, освітні, правозахисні та відновлювальні проєкти. Це обумовлює необхідність посилення механізмів фінансового контролю, моніторингу, внутрішнього та зовнішнього аудиту, а також забезпечення належної підзвітності щодо використання коштів донорів і досягнення запланованих результатів. Контроль за використанням таких коштів стає не лише елементом фінансового менеджменту, а й важливою умовою збереження довіри міжнародних партнерів та забезпечення сталого повоєнного відновлення України.

Для формування оптимальних підходів до забезпечення підзвітності бенефіціарів, зокрема державних органів, громадських об'єднань, територіальних громад України, доцільно проаналізувати досвід регулювання контролю та аудиту діяльності фінансової допомоги.

У США державний фінансовий аудит застосовується до тих організацій, які протягом року витрачають федеральні гранти у розмірі, що перевищує встановлений. Запровадження комплексного аудиту грантів та програм зі сторони держави закріплено у 1984 році спеціальним законом про єдиний аудит (Single Audit Act), що забезпечило уніфікацію вимог до аудитів незалежно від федерального агентства, яке фінансує громадську організацію [3]. Так званий Єдиний аудит став доповненням до фінансового аудиту (аудиту фінансової звітності), однак, вирізняється від останнього. Кожне федеральне агентство США до видання закону про єдиний аудит здійснювало регулювання огляду (перевірок) федеральних грантів для встановлення їх відповідності вимогам. У результаті відбувалася відсутність координації між федеральним, штатом і незалежними аудиторами, дублювання аудитів в неприбуткових організаціях зі сторони різних суб'єктів контролю і, водночас, залишалися прогалини у охопленні аудитом питань використання грантів [4]. З метою оптимізації державного нагляду за витрачання коштів штатів здійснено реформування системи фінансового контролю, в процесі якого аудит окремих грантів замінений на єдиний аудит, що об'єднав компоненти трьох окремих аудитів: фінансового аудиту, системи внутрішнього контролю та аудиту відповідності [3]. Проте єдиний аудит органів влади, місцевого самоврядування та пов'язаних організацій, у тому числі неприбуткових, визнаний в США недостатньо ефективним з точки зору прийняття рішень керівними органами про продовження чи припинення спрямування витрачання ресурсів на виконання певних суспільних послуг. Протягом подальшого періоду розвитку фінансового контролю змінювалася основа вибору об'єктів дослідження єдиного аудиту – з джерел отримання федеральних грантів на їх витрачання, також відбувалося

збільшення межі застосування обов'язкового аудиту (зі 100 000 до 750 000 дол. США) [5]. Таким чином, в США розроблена і законодавчо закріплена єдина методологія аудиту до державних установ та неприбуткових організацій у разі отримання ними значних коштів з бюджетів на виконання суспільних функцій.

В контексті адаптації національної системи контролю до міжнародних стандартів особливого значення набуває вдосконалення діяльності органів державного фінансового контролю. В Україні Законом України від 30.10.2024 р. №4092-IX [6] Рахункова палата визнана вищим державним колегіальним органом фінансового контролю (аудиту), а систему професійних документів INTOSAI (IFPP) визначено основою організаційно-методологічних засад здійснення державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту). Розширено повноваження Рахункової палати на суб'єктів господарювання державного та комунального сектору економіки, а також на кошти, отримані від іноземних держав, ЄС, іноземних фінансових установ, міжнародних організацій, донорських установ у вигляді кредитів (позик), грантів, допомоги та на кошти фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування (наприклад, Пенсійний фонд).

В межах удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні нині запроваджуються регламенти здійснення контрольних заходів і процедур, які відповідатимуть європейським стандартам використання публічних коштів. Новацією сучасної практики суб'єктів державного фінансового контролю стане введення управлінських перевірок, що поєднують адміністративний контроль і перевірки на місці, тим самим розшириться функціональний зміст контролю та відбуватиметься перехід з постфактум-аудиту на превентивну оцінку ризиків і прийнятності витрат.

Чіткий розподіл повноважень між органами державної влади, місцевого самоврядування та учасниками проєктів надання міжнародної допомоги виконано Постановою Кабінету Міністрів України від 05.11.2024 р. № 1268 [7]. Закріплена інституційна роль Державної аудиторської служби України як Національного контролера програм міжнародної допомоги (Ukraine Facility). Постановою передбачено обов'язкове використання електронних систем моніторингу та контролю [7], що сприятиме процесам цифровізації публічного адміністрування та зменшенню корупційних ризиків. Водночас упровадження електронного адміністрування міжнародної допомоги, поряд із отриманням переваг від використання сучасних інформаційних технологій і комунікацій, зумовлює й посилення відповідальності бенефіціарів та учасників програм, що може ускладнити доступ громадськості до коштів міжнародної допомоги.

Таким чином, вищезазначені інституційні зміни, що відбуваються в межах системи державного фінансового контролю в Україні, свідчать про інтеграцію елементів європейської моделі фінансового контролю в національну систему та посилення спроможності держави забезпечувати ефективне управління міжнародними фінансовими ресурсами. Напрямами подальших наукових розвідок є аналіз процесів запровадження та розробка методики управлінського

контролю з покращенням адміністрування публічних ресурсів, зокрема міжнародної фінансової допомоги.

Список використаних джерел:

1. *World Bank Group. Прес-реліз 23 лютого 2026 року. Опубліковано оновлену Оцінку потреб України у відновленні та реконструкції.* URL: <https://www.worldbank.org/ext/en/home> (дата звернення 12.06.2026)
2. *EU support for Ukraine for 2026-2027. Tim Peters and Jakub Przetacznik with Silke Maes, EPRS, European Parliament, 6 February 2026.* URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2026\)78264](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2026)78264) (дата звернення 12.06.2026)
3. *Senate Governmental Affairs of USA. Single Audit Act of 1984, Public Law No. 98-502.* <https://www.congress.gov/bill/98th-congress/senate-bill/1510/text> (дата звернення 12.06.2026)
4. *Retzl Kenneth J. (2017). Audits and Accountability in Non-Governmental Organizations : diss. ... doctor of Philosophy Political Science. Las Vegas.* URL: <http://dx.doi.org/10.34917/11889741>
5. *Office of Management and Budget USA (OMB). (2024). OMB uniform administrative requirements, cost principles, and audit requirements for federal awards. 2 C.F.R. § 200.* URL: <https://www.ecfr.gov>. (дата звернення 12.06.2026)
6. *Про внесення змін до Закону України «Про Рахункову палату» та деяких інших законодавчих актів України : Закон України від 30.10.2024 р. № 4042-IX.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4042-20#Text> (дата звернення 12.06.2026)
7. *Про запровадження системи управління та здійснення контролю за виконанням програм транскордонного, транснаціонального та міжрегіонального співробітництва Interreg та Interreg NEXT : Постанова Кабінету Міністрів України від 5.11.2024 р. № 1268.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.06.2026)

УДК: 336.741

Скрипник Маргарита Іванівна,

*д.е.н., професор кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу імені Миколи Чумаченка,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

**ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СТАНДАРТІВ FATF У СИСТЕМУ
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ
МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ**

Стрімкий розвиток цифрових технологій, інтеграція міжнародних фінансових ринків та зростання транскордонних фінансових операцій зумовлюють підвищення актуальності проблеми протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом. Зростання обсягів транскордонних фінансових операцій, поширення криптовалют та інших цифрових активів створюють нові виклики для національних систем фінансового моніторингу. Відтак міжнародні стандарти Financial Action Task Force (FATF) набули статусу загальновизнаного